

Spolupráca so záujmovými združeniami občanov a s dôveryhodnou osobou

§ 4

(1) Orgány činné v trestnom konaní a súd v záujme výchovného pôsobenia trestného konania, zamedzovania a predchádzania trestnej činnosti môžu, ak to považujú za vhodné a účelné, spolupracovať aj so záujmovými združeniami občanov.

(2) Záujmovými združeniami občanov sa na účely tohto zákona rozumejú najmä občianske združenia, odborové organizácie, kolektív spolupracovníkov a štátom uznané cirkvi a náboženské spoločnosti; za záujmové združenia občanov sa nepovažujú politické strany a hnutia.

(3) Dôveryhodná osoba je osoba, ktorá je schopná priaznivo ovplyvňovať správanie obvineného. Dôveryhodnosť osoby posúdi súd a v prípravnom konaní prokurátor.

(4) Záujmové združenie občanov môže ponúknuť prevzatie záruky za nápravu obvineného, ak sú predpoklady, že obvinený sa jeho pôsobením napraví; v návrhu na prevzatie záruky treba vždy uviesť aj konkrétne spôsoby pôsobenia na obvineného. Súd, ktorému bol podaný taký návrh, môže prejednať vec na hlavnom pojednávaní pred zástupcami záujmového združenia občanov, a ak sa rozhodne záruku prijať, berie na ňu zreteľ pri rozhodovaní o treste. Môže, najmä pokiaľ to Trestný zákon pripúšťa, povoliť podmienený odklad výkonu trestu alebo uložiť taký druh trestu, ktorý nie je spojený s odňatím slobody, alebo môže upustiť od potrestania.

(5) Záujmové združenie občanov má právo vyslať na prejednanie veci pred okresným súdom alebo krajským súdom zástupcu, ktorý sa na základe rozhodnutia súdu zúčastní pojednávania, na ktorom podľa tohto zákona oznámi súdu stanovisko záujmového združenia občanov k prejednávanej trestnej veci, k osobe páchatel'a a k možnostiam jeho nápravy.

Súvisiace ustanovenia:

§ 10 ods. 1, 2 a 4, § 11, § 415 až 417, § 434 ods. 6, § 437 ods. 4

Súvisiace právne predpisy:

Trestný zákon; zákon č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov; zákon č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkvi a náboženských spoločností; zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch

K ods. 1

Spolupráca so záujmovými združeniami občanov a využívanie ich výchovného pôsobenia je vyjadrením jednej zo základných zásad trestného konania uvedenej v § 2 ods. 13 TP.

Orgány činné v trestnom konaní a súd nespolupracujú so záujmovými združeniami občanov automaticky a v každom jednom prípade. Trestný poriadok túto skutočnosť vyjadruje vhodnosťou a účelnosťou takejto spolupráce. To znamená, že orgány činné v trestnom konaní a súd musia vždy posúdiť, či v danom konkrétnom prípade poskytuje záujmové združenie občanov záruky výchovného pôsobenia a či taká spolupráca je vhodná vzhľadom na osobu páchatel'a a na okolnosti prejednávanej trestnej veci.

K ods. 2

V tomto odseku sa definuje záujmové združenie občanov na účely Trestného poriadku, a to exemplifikatívnym výpočtom subjektov. Trestný poriadok pritom vylučuje, aby záujmovým združením občanov bola politická strana alebo hnutie.

před uplynutím 3 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Stěžovatelka tak ve smyslu shora citovaného přechodného ustanovení může napadnout rozsudek Okresního soudu v Opavě vydaný dne 14. 9. 2007 (část věty před středníkem), a to ve lhůtě tří měsíců od doby, kdy se o něm dozvěděla. Tato lhůta by skončila dne 19. 6. 2009, avšak ve smyslu části věty za středníkem běh lhůty neskončí před uplynutím 3 měsíců ode dne nabytí účinnosti zákona č. 7/2009 Sb.; ten nabyl účinností dne 1. 7. 2009, tříměsíční lhůta tedy skončí dnem 1. 10. 2009.

■ **Uznesenie Najvyššieho súdu ČR z 30. mája 2013, sp. zn. 6 Tdo 497/2013 (Zachování zákonné lhůty při podání učiněném telefaxem):** Podle § 60 odst. 1 tr. ř. se do lhůty určené podle dní nezapočítává den, kdy se stala událost určující počátek lhůty. Případně-li konec lhůty na den pracovního klidu nebo pracovního volna, pokládá se za poslední den lhůty nejbližší příští pracovní den (§ 60 odst. 3 tr. ř.). Přitom, je-li podání učiněno faxem (telefaxem), je lhůta k uplatnění opravného prostředku ve smyslu § 60 odst. 1, 3 tr. ř. zachována i tehdy, dojde-li podání příslušnému soudu v poslední den zákonné lhůty po skončení řádné pracovní doby, protože lhůta končí až ve 24.00 hodin tohoto dne (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 6 Tdo 171/2003, publikované pod č. 10/2004 Sb. rozh. tr.).

§ 64

Navrátenie lehoty

(1) Ak obvinený, jeho obhajca, poškodený alebo zúčastnená osoba zmešká z dôležitých dôvodov lehotu na podanie opravného prostriedku, povolí jej orgán, ktorému patrí rozhodovať o opravnom prostriedku, navrátenie lehoty. O navrátenie lehoty môže oprávnená osoba požiadať do troch dní od odpadnutia prekážky. Ak nebol opravný prostriedok ešte podaný, je potrebné ho so žiadosťou spojiť. Ak ide o odvolanie proti rozsudku, možno odvolanie odôvodniť ešte v lehote ôsmich dní od doručenia uznesenia o povolení navrátenia lehoty.

(2) Ak bol opravný prostriedok už zamietnutý ako omeškaný, zruší orgán pri povolení navrátenia lehoty i svoje rozhodnutie o zamietnutí opravného prostriedku.

(3) Ustanovenia odsekov 1 a 2 sa použijú primerane aj vtedy, ak sa ukáže, že lehota na podanie opravného prostriedku, ktorý bol zamietnutý ako omeškaný, zmeškaná nebola.

Súvisiace ustanovenia:

§ 10, § 17, § 28, § 50 až 54, § 55 až 58, § 59, § 62, § 69, § 71, § 85, § 86, § 157 ods. 4, § 199, § 201, § 204, § 210, § 216, § 220, § 259

Súvisiace právne predpisy:

zákon č. 241/1993 Z. z. o štátnych sviatkoch, dňoch pracovného pokoja a pamätných dňoch; zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci; zákon č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch; zákon č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediačných úradníkoch; zákon č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností; zákon č. 154/2010 Z. z. o európskom zatýkacom rozkaze; zákon č. 324/2011 Z. z. o poštových službách; zákon č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci (zákon o e-Governmente); zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti

K ods. 1

Možnosť navrátenia lehoty na podanie opravného prostriedku je poskytnutá obvinenému a jeho obhajcovi, poškodenému a zúčastnenej osobe (tzv. *favor defensionis*). Podmienkou navrátenia lehoty sú dôležité dôvody zmeškania lehoty, ktoré však Trestný poriadok taxatívne nevymedzuje.

Dôležitými dôvodmi sú vážne prekážky subjektívnej a objektívnej povahy. Medzi subjektívne dôvody možno uviesť náhle úmrtie v rodine obvineného, jeho náhle ochorenie a hospitalizáciu, ale napríklad aj nesprávne poučenie o opravnom prostriedku. Medzi objektívne dôvody zmeškania lehoty patrí náhla živelná pohroma, cestná kalamita a pod.

Omyl obžalovaného, ktorý sa týka času, dokedy má odoslať príslušné podanie, však nemožno považovať za dôležitý dôvod, lebo si ho obžalovaný zaviniť sám. Či už zmeškal lehotu na podanie opravného prostriedku obvinený, alebo jeho obhajca, vždy ide o navrátenie lehoty obvinenému.

O navrátenie lehoty môže oprávnená osoba požiadať do 3 dní od odpadnutia prekážky. Ak nebol opravný prostriedok ešte podaný, je potrebné ho so žiadosťou spojiť. Ak ide o odvolanie proti rozsudku, možno odvolanie odôvodniť ešte v lehote 8 dní od doručenia uznesenia o povolení navrátenia lehoty.

K ods. 2

V prípade, že opravný prostriedok bol zamietnutý z dôvodu omeškania, orgán, ktorý povolil navrátenie lehoty na podanie opravného prostriedku, zruší aj svoje rozhodnutie o zamietnutí opravného prostriedku.

S rozhodnutím o navrátení lehoty možno spojiť aj nové rozhodnutie o opravnom prostriedku.

K ods. 3

Obdobne sa postupuje, ak sa ukáže, že lehota na podanie opravného prostriedku, ktorý bol zamietnutý ako omeškaný, zmeškaná nebola.

Judikatúra:

■ **R 25/1972:** Právny omyl obžalovaného týkajúci sa času, kedy uplynie lehota na podanie odvolania, ktorý si obžalovaný zaviniť sám tým, že sa neporadil so svojím obhajcom, nie je dôležitým dôvodom na povolenie navrátenia lehoty podľa § 61 ods. 1 Tr. por.

■ **R 19/1978:** Ak žiadateľ po podaní žiadosti o navrátenie lehoty podľa § 61 ods. 1 tr. por. zomrel, príslušný orgán nemôže túto žiadosť zamietnuť pre jej „bezpredmetnosť“, ale ju musí preskúmať z vecnej stránky. V konaní o navrátenie lehoty nemožno použiť analógiu podľa § 11 ods. 1 písm. e) tr. por.

■ **R 63/1980:** Skutočnosť, že obvinený, ktorý sa nachádza vo väzbe, zaslal svojmu obhajcovi pokyn v posledný deň lehoty na odvolanie, takže pokyn nemohol byť obhajcovi poštou včas doručený, a obhajca preto nemohol včas podať odvolanie, nemôže byť dôvodom na navrátenie lehoty podľa § 61 ods. 1 tr. por., ak obvinený mal možnosť sám podať odvolanie včas, prípadne včas poslať svojmu obhajcovi pokyn, aby podal odvolanie za neho.

■ **R 83/2003:** Práceschopnosť obhajcu v dôsledku takej choroby, ktorá mu charakterom a závažnosťou nebráni podať opravný prostriedok v mene obvineného a na jeho pokyn, nie je dôležitým dôvodom na navrátenie lehoty podľa § 61 ods. 1 Trestného poriadku.

Judikatúra českých súdov:

■ **R 42/1998:** Dôležitým dôvodom k navrátení lhúty není skutečnost, že obžalovaný, ač řádně poučen, omylem podá odvolání u soudu, u něhož je účinným způsobem podat nelze.

■ **R 7/2004:** I. Za důležitý důvod zmeškání lhůty k podání opravného prostředku ve smyslu § 61 odst. 1 tr. řádu o navrátení lhůty nelze považovat čerpání dovolené obžalovaným nebo jeho obhájcem.

prípade sa použije inštitút vydania alebo odňatia vecí (§ 91 Tr. por.) po prípadnom predchádzajúcom, resp. súčasnom vykonaní obhliadky (§ 154 Tr. por.) bez nariadenia prehliadky uvedenej v § 99 ods. 1 alebo ods. 2 Tr. por.

Aj v prípade nariadenia domovej prehliadky alebo prehliadky iných priestorov alebo pozemku sa od výkonu prehliadky upustí alebo sa prehliadka ukončí, ak sa dobrovoľné vydanie individuálne určenej veci dosiahlo predchádzajúcou výzvou pri splnení podmienok uvedených v § 104 ods. 1 a ods. 2 Tr. por.

■ **R 97/2018:** II. Ustanovenie § 105 ods. 1, 2 Trestného poriadku je v pozícii osobitného ustanovenia (*lex specialis*) oproti ustanoveniu § 213 ods. 2, 3 Trestného poriadku (nie je výnimkou uvedenou v naposledy označenom ustanovení, platnou len za určitých okolností – „*ak vykonanie úkonu nemožno odložiť a obhajcu o ňom vyrozumieť*“). Obhajca sa teda o výkone domovej prehliadky neupovedomuje. Dôvodom postupu popísaného v predchádzajúcom odseku je zamedziť zmareniu účelu domovej prehliadky, ktorý nie je možné naplniť bez momentu prekvapenia; pribratie nezúčastnenej osoby k výkonu domovej prehliadky (na kontrolu nezaujatosti jej priebehu) je naopak obligatórne.

„Osoba, u ktorej sa domová prehliadka/taký úkon vykonáva“ v zmysle ustanovení § 104 ods. 1, § 105 ods. 1 a 5, § 106 ods. 1 a 2 Trestného poriadku je osoba, do ktorej práva, zodpovedajúceho domovej slobode, sa pri výkone domovej prehliadky zasahuje; takou osobou nie je vlastník alebo nájomca dotknutej nehnuteľnosti, pokiaľ ju aj fakticky neužíva ako obydlie.

Výkon prehliadky a vstupu do obydli, iných priestorov a na pozemky

§ 105

(1) **Orgán vykonávajúci domovú prehliadku alebo prehliadku iných priestorov, alebo prehliadku pozemku je povinný umožniť osobe, u ktorej sa taký úkon vykonáva, alebo niektorému dospelému členovi jej domácnosti alebo v prípade prehliadky iných priestorov aj jej zamestnancovi účasť pri prehliadke. O práve účasti pri prehliadke je povinný tieto osoby poučiť.**

(2) **K výkonu domovej a osobnej prehliadky treba pribrať nezúčastnenú osobu. Orgán vykonávajúci prehliadku preukáže svoje oprávnenie.**

(3) **Účasť osôb uvedených v odseku 1 pri domovej prehliadke alebo prehliadke iných priestorov, alebo prehliadke pozemku možno odoprieť a osobu uvedenú v odseku 2 nepribrať, ak okolnosti prípadu odôvodňujú predpoklad, že by mohlo prísť k ohrozeniu jej života alebo zdravia.**

(4) **Ak sa pri vykonávaní domovej prehliadky alebo prehliadky iných priestorov, alebo prehliadky pozemku na mieste nachádza dieťa, orgán vykonávajúci prehliadku vykoná prehliadku tak, aby sa pri výkone prehliadky prihliadalo na záujem dieťaťa a najmä aby bol výkon prehliadky čo najviac šetrný pre dieťa a aby bol najmenšou ujmom pre dieťa.**

(5) **V zápisnici o prehliadke treba tiež uviesť, či boli dodržané ustanovenia o predchádzajúcej výzve, prípadne označiť dôvody, prečo neboli dodržané. Ak pri prehliadke došlo k vydaniu alebo odňatiu vecí, treba uviesť do zápisnice aj údaje uvedené v § 93.**

(6) **Osobe, u ktorej bola prehliadka vykonaná, vydá orgán, ktorý taký úkon vykonal, ihneď, a ak to nie je možné, najneskôr do 24 hodín po vykonaní prehliadky alebo odpadnutí prekážky, ktorá bránila splneniu tejto povinnosti, písomné potvrdenie o výsledku úkonu, ako aj o prevzatí vecí, ktoré boli pritom vydané alebo odňaté, alebo rovnopis zápisnice.**

(7) **Pri vstupe do obydli, iných priestorov a na pozemky sa použijú primerane ustanovenia odsekov 1 až 6.**

Súvisiace ustanovenia:

§ 10, § 30, § 58, § 63, § 99 až 101, § 104, § 106, § 106a, § 161

Súvisiace právne predpisy:

zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine

Súvisiace medzinárodné právne predpisy:

Dohovor o právach dieťaťa (oznámenie č. 104/1991 Zb.)

K ods. 1

Ustanovenie upravuje podrobnosti o výkone niektorých prehliadok. V odseku 1 sú upravené iba základné východiská výkonu domovej prehliadky a prehliadky iných priestorov a pozemkov.

Kvôli vylúčeniu prípadných pochybností o objektivite vykonaného úkonu, dodržaní zákonných podmienok a postupov a spochybňovania obstaraných dôkazov sa navrhuje, aby sa pri úkone (až na zákonom vymedzené výnimky) umožnila prítomnosť tzv. domácej osoby – t. j. osoby, u ktorej sa domová prehliadka vykonáva, alebo niektorému dospelému členovi jej domácnosti. O práve byť prítomný pri prehliadke je povinný tieto osoby poučiť.

Zákon za osobu, u ktorej sa domová prehliadka vykonáva, považuje osobu, do ktorej práva, zodpovedajúceho domovej slobode, sa pri výkone domovej prehliadky zasahuje a ktorá prehliadané obydlie skutočne užíva. Nemusí ísť teda o vlastníka bytu, ale môže ním byť nájomník, podnájomník alebo osoba jemu blízka. Na druhej strane, takou osobou nie je vlastník alebo nájomca dotknutej nehnuteľnosti, pokiaľ ju aj fakticky neužíva ako obydlie (R 97/2018).

Dospelým členom domácnosti sa rozumejú napríklad dospelé deti, manžel, druh (družka) takejto osoby.

Pokiaľ sa takáto prehliadka iných priestorov a pozemkov vykonáva v priestoroch právnickej osoby, resp. fyzickej osoby – podnikateľa, pri prehliadke sa namiesto majiteľa právnickej osoby či podnikateľa môže umožniť účasť niektorého zamestnanca tohto subjektu.

Ak by bola takáto prehliadka vykonaná bez umožnenia prítomnosti takýchto osôb, ktorých totožnosť je známa a boli dostupné, pričom neboli prítomné žiadne dôvody v zmysle § 104 ods. 2 TP a dotknutá osoba sa práva účasti na tomto úkone nevzdala, takto vykonaná prehliadka je vykonaná v rozpore so zákonom a výstup z takejto prehliadky ako dôkaz je nepoužiteľný pre jeho rozpor s § 119 ods. 3 TP (ZSP 8/2009).

Takéto prehliadky môžu byť vykonané až po nesplnení predchádzajúcej výzvy v zmysle § 104 TP.

K pojmu „orgán vykonávajúci prehliadku“ pozri komentár k § 100 ods. 2 a § 101 ods. 2 TP.

Obhajca sa o výkone takejto prehliadky dopredu neupovedomuje. Dôvodom postupu popísaného v predchádzajúcom odseku je zamedziť zmareniu účelu domovej prehliadky, ktorý nie je možné naplniť bez momentu prekvapenia (R 97/2018).

V rámci domovej prehliadky by sa mali hľadať a zaistiť len veci, ktoré sú uvedené v príkaze. Iná vec ako vec uvedená v príkaze by mohla byť odňatá len vtedy, ak by bolo dôvodné podozrenie, že vec súvisí s trestnou činnosťou. V takomto prípade je však potrebné uplatniť inštitúty vydania vecí (§ 89a TP) či odňatia vecí (§ 90 TP).

Predpokladom úspešného vykonania prehliadky je znalosť základných zásad pre výkon prehliadky a ich dodržiavanie. Na základe dlhoročných skúseností bol vypracovaný celý

Súvisiace právne predpisy:

Ústava; Trestný zákon; zákon o ochrane pred odpočúvaním; zákon č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností; zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky; zákon č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby; zákon č. 291/2009 Z. z. o špecializovanom trestnom súde; zákon č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon; zákon č. 452/2021 Z. z. o elektronických komunikáciách; vyhláška č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, špecializovaný trestný súd a vojenské sudy

Súvisiace medzinárodné právne predpisy:

Európsky dohovor; Medzinárodná zmluva o potlačovaní obchodu s necudnými publikáciami a ich rozširovaním (č. 96/1927 Zb.); Medzinárodný dohovor o potieraní peňazokazectva a Protokol (oznámenie č. 15/1932 Zb. a č. 216/1935 Zb.); Medzinárodný dohovor o potieraní obchodu s plnoletými ženami (oznámenie č. 32/1936 Zb.); Dohovor o šírom mori (vyhláška č. 92/1964 Zb.); Dohovor o potláčaní protiprávných činov ohrozujúcich bezpečnosť civilného letectva (vyhláška č. 16/1974 Zb.); Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie (vyhláška č. 95/1974 Zb.); Dohovor o ochrane výrobcov zvukových záznamov proti nedovolenému rozmnožovaniu ich zvukových záznamov (vyhláška č. 32/1985 Zb.); Viedenský dohovor o zmluvnom práve (vyhláška č. 15/1988 Zb.); Dohovor OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropnými látkami (oznámenie č. 462/1991 Zb.); Dohovor o právach dieťaťa (oznámenie č. 104/1991 Zb.); Dohovor Rady Európy o ochrane jednotlivcov pri automatizovanom spracovaní osobných údajov a dodatky k tomuto dohovoru (oznámenie č. 49/2001 Z. z.); Protokol z roku 1978 k Medzinárodnému dohovoru o zabránení znečisteniu z lodí, ktorého nedeliteľnou súčasťou je Medzinárodný dohovor o zabránení znečisteniu z lodí z roku 1973 (oznámenie č. 165/2001 Z. z.); Dohovor o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev (oznámenie č. 703/2004 Z. z.); Protokol proti nezákonnej výrobe a obchodovaniu so strelnými zbraňami, ich súčasťami a komponentmi a strelivom dopĺňujúci Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu (oznámenie č. 21/2006 Z. z.); Dohovor o počítačovej kriminalite (oznámenie č. 137/2008 Z. z.); Dohovor Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním (oznámenie č. 164/2016 Z. z.); Protokol na odstránenie nezákonného obchodu s tabakovými výrobkami k Rámcovému dohovoru Svetovej zdravotníckej organizácie o kontrole tabaku; smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody

Všeobecne k odpočúvaniu a záznamu telekomunikačnej prevádzky

Odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky je trestnoprocený inštitút umožňujúci zaznamenávať telefónne hovory a iné skutočnosti oznamované prostredníctvom elektronickej komunikačnej siete, ak sú svojím obsahom významné pre trestné konanie.

Odpočúvaním sa rozumie utajené sledovanie komunikácie medzi účastníkmi telekomunikačnej prevádzky, ktoré je sprostredkované tretej osobe.

Záznamom sa rozumie proces zaznamenávania prebiehajúcej elektronickej komunikácie na príslušný nosič, ktorý umožní archiváciu a reprodukciu zaznamenatej komunikácie v budúcnosti.

Telekomunikačnou prevádzkou je činnosť vykonávaná podnikom pri prevádzkovaní siete alebo služby na základe všeobecného povolenia na poskytovanie sietí alebo služieb na základe povolenia vydaného v zmysle § 8 zákona č. 452/2021 Z. z. o elektronických komunikáciách.

Telekomunikačné zariadenie je technické zariadenie na vysielanie, prenos, smerovanie, príjem, prepojenie alebo spracovanie signálov šírených prostredníctvom vedení, rádiovými, optickými alebo inými elektromagnetickými prostriedkami. Telekomunikačným zariadením

je aj rádiové zariadenie (§ 2 ods. 33 zákona č. 452/2021 Z. z. o elektronických komunikáciách).

Aplikačná prax orgánov činných v trestnom konaní a súdov potvrdzuje, že odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky patrí medzi nevyhnutné, najúčinnějšíe a nenahradiiteľné dôkazné prostriedky najmä v boji proti terorizmu, proti organizovaným či zločineckým skupinám a v boji proti korupcii, predovšetkým jej sofistikovaným formám, použitím ktorých možno získať priame, usvedčujúce a nevyvrátiteľné dôkazy o skutkových okolnostiach dôležitých pre trestné konanie.

Vzhľadom na to, že pri odpočúvaní a zázname telekomunikačnej prevádzky sa intenzívne zasahuje do základných práv a slobôd jednotlivca, predovšetkým práva na súkromie, je potrebné rešpektovať určité minimálne záruky. Európskym štandardom pre „špeciálne vyšetrovacie techniky“, medzi ktoré môžeme zaradiť aj odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky, bolo odporúčanie Výboru ministrov o špeciálnych vyšetrovacích technikách [*Recommendation CM/Rec(2017)6 of the Committee of Ministers to member States on „special investigation techniques“ in relation to serious crimes including acts of terrorism (Adopted by the Committee of Ministers on 5 July 2017 at the 1291st meeting of the Ministers' Deputies)*].

Pre potreby uvedeného odporúčania sa špeciálnymi vyšetrovacími technikami rozumejú techniky aplikované kompetentnými orgánmi v kontexte (trestného) vyšetovania z dôvodu prevencie, odhaľovania, vyšetovania, stíhania a potlačania závažných trestných činov zamerané na získavanie informácií takým spôsobom, aby na to neupozornili cieľové osoby. Ich hlavným rysom je utajený charakter ich výkonu.

Odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky **utajeným spôsobom** je konštruované zámerne, čo smeruje k tomu, aby sa jeho použitím získali informácie dôležité a významné pre trestné konanie a bola zachovaná ich objektivita. Ak by osoby mali vedomosť, že sa voči nim takéto prostriedky využívajú, ich konanie a správanie by spravidla bolo ovplyvnené tak, aby orgány činné v trestnom konaní a súdy dostali informácie, ktoré by boli skreslené a upravené podľa vôle dotknutej osoby, aby sa vyvrátilo podozrenie o protiprávnej činnosti a zistené informácie by už stratili svoju relevanciu a dôležitosť. Z uvedených dôvodov teda osoby o ich použití nesmú mať žiadnu vedomosť a počas ich vykonávania je takáto osoba zbavená akejkolvek možnosti brániť sa proti zásahu do jej práv.

Citované odporúčanie uvádza nasledujúce princípy pre používanie týchto techník:

- Štáty by mali v súlade s požiadavkami Európskeho dohovoru zabezpečiť, že podmienky, za ktorých môžu príslušné orgány povoliť použitie týchto techník, budú **stanovené zákonom dostatočne zrozumiteľne**. Zásah do základných práv môže byť odôvodnený len vtedy, ak je stanovený zákonom s dostatočnou jednoznačnosťou. V zmysle judikatúry ESĽP musí byť zákon primerane prístupný – občan musí byť schopný mať informácie, ktoré sú primerané za okolností uplatniteľných na daný prípad. Norma nemôže byť považovaná za „zákon“, pokiaľ nie je formulovaná dostatočne presne na to, aby umožnila občanovi regulovať jeho správanie – ak je to potrebné – predvídať dôsledky v takej miere, ktorá je primeraná okolnostiam. Pokiaľ ide konkrétne o odpočúvanie telekomunikácie, zákon by mal prinajmenšom stanoviť **kategórie osôb**, ktorých komunikácia môže byť odpočúvaná, **povahu trestných činov** odôvodňujúcich používanie odpočúvania, **trvanie odpočúvania**, postup pre **vypracovanie záznamov** obsahujúcich odpočúvanú komunikáciu, opatrenia, ktoré sa majú prijať s cieľom zabezpečiť **integritu komunikácie** pre prípadné preskúmanie a posudzovanie justičnými orgánmi a stranami, a okolností, za

pri vykonaní procesných úkonov garantovať objektivitu a zákonnosť vykonania týchto úkonov“.⁵¹

Taktiež nie úplne jednoznačne sú dikciou vymedzené požiadavky na to, kto „nezúčastnenou osobou“ môže byť. Formulácia požiadavky, že „musí ísť o osobu, u ktorej nie sú pochybnosti o nezaujatosti“ k osobám vymenovaným v § 30 ods. 2 TP, môže v niektorých prípadoch spôsobiť problém s výkladom. Napríklad, či túto požiadavku spĺňajú iní príslušníci Policajného zboru, príslušníci Vojenskej polície, príslušníci ZVJS, zamestnanec prokuratúry, prípadne súdu, ktorí sa na vykonávaní procesného úkonu nepodieľajú. Túto otázku nerieši ani trestnoprávna teória a nevyjadřila sa k nej ani judikatúra. Riešením by bolo, ak by zákon priamo stanovil, že spomínané kategórie osôb požiadavku nezaujatosti nespĺňajú, prípadne aby aplikačná prax tento princíp akceptovala aj bez právnej úpravy.

Judikatúra:

■ **R 28/1986:** Ak sa má výsluchom svedka zistiť totožnosť páchatel'a, svedok sa vyzve, aby ho popísal. Potom osoba, ktorá je podozrivá, že je páchatel'om, mu má byť ukázaná medzi niekoľkými osobami podobného vzhľadu. Rekogníciu osoby na základe fotografie možno vykonať len v prípade, keď je uvedený postup možný, napríklad preto, lebo podozrivá osoba nie je zaistená.

■ **R 54/1990:** Vzhľadom na povahu rekognície, ktorá je v podstate neopakovateľným úkonom, nesmie byť osoba, ktorá má byť spoznávaná, ukázaná ešte pred rekogníciou stotožňujúcej osobe, napríklad poškodenému. Ak takýto postup nebol dodržaný, môžu byť výsledky uvedeného procesného úkonu spochybnené tak, že stratí svoj dôkazný význam.

Druhý diel Svedkovia

§ 127 Povinnosť svedčiť

(1) Každý je povinný dostaviť sa na predvolanie orgánov činných v trestnom konaní a súdu a vypovedať ako svedok o tom, čo mu je známe o trestnom čine a o páchatel'ovi alebo o okolnostiach dôležitých pre trestné konanie.

(2) Každý je povinný napomáhať splnenie tejto povinnosti.

Súvisiace ustanovenia:

§ 10 ods. 11 až 13, 16 až 18, § 58 až 60, § 65 až 67, § 70, § 119 až 126, § 128 až 141, § 258 až 267, § 295 ods. 2

Súvisiace právne predpisy:

Ústava; Trestný zákon; zákon č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb

Všeobecne ku svedkom

Trestný poriadok neobsahuje legálnu definíciu pojmu „svedok“. Tento pojem však možno vyvodíť z § 127 TP, ktorý upravuje povinnosť svedčiť, teda kto má povinnosť svedčiť. Vychádzajúc z tohto ustanovenia, **svedkom je osoba** (odlišná od obvineného), ktorá je povinná dostaviť sa na predvolanie orgánov činných v trestnom konaní alebo súdu, aby vypovedala ako svedok o tom, čo jej je známe o trestnom čine a o jeho páchatel'ovi alebo o okolnostiach

⁵¹ Pozri komentár k § 30 ods. 1 Trestného poriadku. In ČENTÉŠ, J. a kol. *Trestný poriadok. Veľký komentár*. Bratislava : Eurokódex, 2019, s. 80.

dôležitých pre trestné konanie, teda o skutočnostiach, ktoré vnímala svojimi zmyslami, teda videla, počula a pod. Podat' správu o tom, čo určitá osoba vnímala, môže len takáto osoba. Preto je svedok nezastupiteľný inou osobou.⁵²

Právna teória, ale aj aplikačná prax rozlišujú **svedka v materiálnom zmysle** a **svedka vo formálnom zmysle**. Svedkom v materiálnom zmysle je fyzická osoba, ktorá vnímala svojimi zmyslami okolnosti dôležité pre trestné konanie a ktorá môže o nich vypovedať bez ohľadu na to, či bola orgánmi činnými v trestnom konaní alebo súdom predvolaná na výsluch alebo či bola niektorou zo strán trestného konania vyzvaná, aby o nich v trestnom konaní vypovedala, prípadne aby sa sama vypovedať prihlásila. Svedkom vo formálnom zmysle je fyzická osoba, ktorá bola orgánom činným v trestnom konaní alebo súdom predvolaná na výsluch alebo sa sama, prípadne na základe podnetu niektorej zo strán trestného konania, dostavila pred orgán činný v trestnom konaní alebo súd na účely podania svedeckej výpovede. Trestný poriadok vníma svedka v jeho formálnom zmysle. Svedka v materiálnom zmysle zase chápe napríklad Trestný zákon pre vyvodenie trestnej zodpovednosti voči páchatel'ovi, ktorý používa proti fyzickej osobe nezákonný postup (napr. násilie, hrozbu násilia) preto, lebo svojimi zmyslami vnímala okolnosti dôležité pre trestné konanie a môže o nich vypovedať ako svedok [napr. trestný čin marenia spravodlivosti podľa § 344 ods. 1 písm. c) a d) TZ].

Svedok vo všeobecnosti nie je subjektom trestného konania, pretože napriek jeho zásadnému významu pre dokazovanie v trestnom konaní, nevykonáva vplyv na priebeh trestného konania a Trestný poriadok mu nepriznáva na uskutočnenie tohto vplyvu určité procesné práva a povinnosti (§ 10 ods. 10 TP). Subjektom trestného konania sa svedok stáva pri rozhodovaní o svedočnom (§ 140 TP). Postavenie subjektu trestného konania má svedok aj v prípade, ak je zároveň poškodeným (§ 46 TP) alebo zúčastnenou osobou (§ 45 TP). Postavenie subjektu trestného konania je však v tomto prípade spojené s postavením poškodeného alebo zúčastnenej osoby, nie s postavením svedka.

Tá istá osoba nemôže byť v tom istom trestnom konaní svedkom aj obvineným alebo obžalovaným. Obvinený nemôže byť v tej istej veci svedkom ani v pomere k spoluobvineným alebo spoluobžalovaným. Obvineného (obžalovaného) možno vo vzťahu k ostatným spoluobvineným alebo spoluobžalovaným vypočúvať ako svedka len vtedy, ak bolo konanie proti nemu zastavené alebo vylúčené zo spoločného konania, alebo sa skončilo odsudzujúcim alebo oslobodzujúcim rozsudkom. Zápisnicu o výpovedi, ktorú osoba, ktorá sa vypočúva ako svedok, urobila v procesnom postavení spoluobvineného, možno prečítať len za podmienok uvedených v § 263 ods. 3 TP. Toto ustanovenie sa analogicky použije aj v prípade, ak sa proti osobám zúčastneným na trestnom čine (spolupáchatel'om, účastníkom a pod.) viedlo trestné stíhanie od začiatku samostatne a niektorá z týchto osôb je vypočúvaná ako svedok v trestnej veci inej, na trestnom čine zúčastnenej osoby (R 45/1978). Od otázky, či obvinený môže byť svedkom, treba odlišovať otázku, či sa trestného činu krivej výpovede môže dopustiť osoba podozrivá z trestného činu, ak bola o tomto trestnom čine vypočutá vo forme výsluchu svedka.

Kto je v danej veci svedkom, nemôže byť v tej istej trestnej veci ani sudcom, prísediacim, prokurátorom, policajtom, probačným a mediačným úradníkom, vyšším súdnym úradníkom, súdnym tajomníkom, asistentom prokurátora alebo zapisovateľom (§ 31 ods. 1 TP). Kto je svedkom prejednávaneho skutku, nemôže byť v tej istej veci ani obhajcom, znalcom, tlmočníkom alebo prekladateľom (§ 36 ods. 3 TP).

⁵² IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo procesné I. Všeobecná časť*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2021, s. 505.

čine zúčastnili, uvedené rekonštrukcie možno vykonávať aj na základe komplexu dosiaľ zhromaždených materiálov (bez účasti zainteresovaných osôb) na reálnom mieste udalosti alebo aj vo virtuálnej realite pomocou metódy počítačovej animácie. Typickým predstaviteľom tejto skupiny je rekonštrukcia trestného činu, ktorá spočíva v súhrnnom obnovení materiálnej situácie miesta činu a demonštrácie činností zúčastnených osôb podľa ich výpovedí a s ich aktívnou účasťou, prípadne na základe iných dôkazov, preverených verzií a záverov znalcov. Význam rekonštrukcie trestného činu spočíva najmä v tom, že jej prostredníctvom sa preverujú nielen jednotlivé dôkazy, ale celý dosiaľ zhromaždený systém dôkazov. Súčasne sa môžu získať aj ďalšie, nové dôkazy. V priebehu rekonštrukcie trestného činu orgány činné v trestnom konaní bezprostredným pozorovaním deja môžu získať aj informácie objasňujúce príčinnú súvislosť medzi jednotlivými dôkazmi, ako aj príčiny niektorých rozporov medzi dosiaľ zhromaždenými materiálmi. Rekonštrukcia trestného činu sa zvyčajne vykonáva na záver vyšetrovania.

K ods. 2

Z úpravy odseku 2 vyplýva jednoznačná požiadavka, aby sa na postup pri rekonštrukcii primerane použili ustanovenia o vyšetrovacom pokuse. V tejto súvislosti ide o právnu úpravu, ktorá je vysvetlená v komentári k § 157 ods. 2 až 4 TP.

Judikatúra:

■ **R 49/1968:** III. I rekonstrukce činu jakožto druh ohledání může být důkazem v trestním řízení (§ 89 odst. 2 tr. ř.); při provádění tohoto důkazu však nesmí být obviněný orgány činnými v trestním řízení usměrňován ohledně jeho počínání při činu, které během rekonstrukce znázorňuje nebo líčí.

§ 160

Hlasová skúška a hlasová vzorka

Ak je v trestnom konaní potrebné identifikovať hlas obvineného alebo svedka, možno na účely preverenia hlasovej vzorky vykonať hlasovú skúšku. Za hlasovú vzorku môže slúžiť aj zvukový záznam z výsluchu obvineného alebo svedka.

Súvisiace ustanovenia:

§ 10 ods. 11 až 13 a 18, § 58 až 60, § 61a, § 61b, § 70, § 119, § 123 ods. 2, § 133 ods. 2, § 141 až 147, § 153 až 159, § 268

Súvisiace právne predpisy:

Ústava; Trestný zákon; zákon č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch; zákon č. 91/2019 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb; vyhláška č. 228/2018 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch

K § 160

Ustanovenie § 160 TP vzhľadom na svoj obsah neupravuje ďalší druh dôkazného prostriedku, tak ako by sa vzhľadom na zaradenie ustanovenia do dielu s názvom „Ostatné dôkazné prostriedky“ očakávalo, ale vytvára len právny rámec pre vykonanie hlasovej skúšky a získanie hlasovej vzorky. Zároveň toto ustanovenie upravuje, čo všetko môže slúžiť ako hlasová vzorka. Vykonaním hlasovej skúšky sa preveruje hlasová vzorka, ak treba identifikovať obvineného alebo svedka na základe záznamu hlasu. Na tento účel možno získať vzorky hlasu z výsluchu obvineného a svedkov.

Za **hlasový vzorku** možno považovať záznam hlasu na magnetofónovej páske, gramofónovej platni, zvukovom disku (CD) alebo na iných nosičoch, na ktorých možno zachytiť hlas osoby. **Hlasovou skúškou** sa rozumie porovnanie záznamu hlasu (hlasovej vzorky) so zachyteným záznamom hlasu osoby, ktorej identitu treba zistiť. Vykonanie hlasovej skúšky zachovaného záznamu s hlasovou vzorkou môže vykonať len odborník, spravidla znalec.

Obvineného možno vyzvať, aby na účely skúmania poskytol svoju hlasovú vzorku. Nemožno ho však k tomu nijakým spôsobom donucovať (§ 123 ods. 2 TP).

Svedkovi možno prikázať, aby poskytol hlasovú vzorku na účely identifikácie hlasu fyzickej osoby (§ 133 ods. 2 TP). Na vykonanie povinnosti uloženej príkazom sa primerane vzťahuje § 130 TP o práve svedka odprieť výpoveď a zásada „*nemo tenetur se ipsum accusare*“.

Judikatúra českých súdov:

■ **R 3/2011:** Nerozhodne-li z důležitých důvodů předseda senátu jinak, pak v souladu s ustanovením § 55b odst. 1 tr. ř. se vždy pořizuje zvukový záznam o průběhu hlavního líčení. Jestliže obviněný byl v souladu s ustanovením § 33 odst. 1 tr. ř. (v SR § 34 ods. 1 TP – *pozn. autora*) řádně poučen o právu ve své trestní věci nevypovídat a poté při vědomí, že průběh hlavního líčení bude zvukově zaznamenán, rozhodl se sám vypovídat, tedy dobrovolně poskytl svůj hlasový vzorek. Proto nelze považovat za nezákonný postup soudu, který použije takto pořízený zvukový záznam zachycující hlasové projevy obviněného jako srovnávací materiál pro vypracování znaleckého posudku (z oboru fonetika, odvětví kriminalistická audioexpertiza) ke ztotožnění osoby, jejíž hlas byl opatřen odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu provedeným zákonným způsobem podle § 88 tr. ř. (v SR § 115 TP – *pozn. autora*). Takto opatřený posudek znalce je důkazem (důkazním prostředkem) použitelným v řízení před soudem (§ 89 odst. 2 tr. ř.; v SR § 119 ods. 3 TP – *pozn. autora*).

Piaty diel Mlčanlivosť

§ 161 Vyhlásenie o mlčanlivosti

Orgány činné v trestnom konaní a súd musia osobu, ktorá sa v priebehu konania oboznamuje alebo jednorazovo oboznámila s utajovanými skutočnosťami, poučiť o povinnostiach podľa osobitných predpisov a musia jej dať podpísať písomné vyhlásenie o mlčanlivosti; vyhlásenie o mlčanlivosti je súčasťou spisu orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu. Orgán činný v trestnom konaní a súd je povinný bez meškania o tejto skutočnosti informovať príslušný štátny orgán podľa osobitných predpisov.

Súvisiace ustanovenia:

§ 247 ods. 6

Súvisiace právne predpisy:

Ústava; Trestný zákon; zákon č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností; zákon č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb

K § 161

Ustanovenie § 161 TP upravuje situáciu, ku ktorej príde vtedy, ak sa osoba v priebehu konania oboznamuje alebo jednorazovo oboznámila s utajovanými skutočnosťami. V takom

K ods. 5

Prijatie záruky môže ponúknuť záujmové združenie občanov alebo dôveryhodná osoba (§ 4 TP). Ak súd túto záruku prijal, tomuto združeniu alebo dôveryhodnej osobe doručí rozsudok spôsobom uvedeným v § 65 TP.

K ods. 6

Vzhľadom na skutočnosť, že pri trestnom čine zanedbania povinnej výživy (§ 207 TZ) nemôže v trestnom konaní ten, voči ktorému má obžalovaný zákonnú povinnosť vyživovať alebo zaopatrovávať iného, vystupovať ako poškodený, pretože obžalovaný nespôsobil škodu, komentované ustanovenie stanovuje, že tejto osobe sa musí doručovať meritórne rozhodnutie vo veci. K doručovaniu trestného rozkazu v obdobnom prípade pozri § 354 ods. 3 TP.

Osobám so samostatnými obhajovacími právami (§ 308 ods. 2 prvá veta TP) sa rozsudok nedoručuje, napriek tomu, že môžu proti rozsudku podľa odvolanie v prospech obžalovaného.

Okrem subjektov, ktorým sa doručuje rozsudok v zmysle odsekov 1 až 6 komentovaného ustanovenia, právny poriadok v súvislosti s medzinárodnou justičnou spoluprácou v trestných veciach stanovuje povinnosť doručovať rozsudok aj **ministerstvu spravodlivosti** (napr. § 518 ods. 3 TP, § 11 ods. 4 zákona č. 183/2011 Z. z. o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii v Európskej únii, § 9 ods. 3 zákona č. 316/2016 Z. z. o uznávaní a výkone majetkového rozhodnutia vydaného v trestnom konaní v Európskej únii). V iných prípadoch justičnej spolupráce sa nevyžaduje doručovanie rozsudku, ale o vydaní rozsudku musí súd **bezodkladne informovať** ministerstvo spravodlivosti (napr. § 16 ods. 1 zákona č. 533/2011 Z. z. o uznávaní a výkone rozhodnutí, ktorými sa ukladá trestná sankcia nespojená s odňatím slobody alebo probačné opatrenie na účely dohľadu v Európskej únii, § 20 zákona č. 549/2011 Z. z. o uznávaní a výkone rozhodnutí, ktorými sa ukladá trestná sankcia spojená s odňatím slobody v Európskej únii).

Judikatúra:

■ **R 59/1967:** Ustanovenie trestného poriadku o spôsobe doručovania do vlastných rúk v zmysle § 63 ods. 1 tr. por. (teraz § 66 ods. 1 TP – *pozn. autora*) platí aj pre nápravno-výchovné ústavy ministerstva vnútra, väznice a liečebné ústavy. Doručenie do vlastných rúk nemožno v takých prípadoch nahrádzať iba nejakým oboznámením adresáta s obsahom doručovaného rozhodnutia a jeho založením do osobného spisu adresáta. Doručenie takejto písomnosti musí osoba, ktorej sa doručuje do vlastných rúk, vlastnoručne potvrdiť a musí jej byť umožnené, aby sa s obsahom doručovaného rozhodnutia mohla sama náležite oboznámiť a rozhodnúť o príp. podaní opravného prostriedku.

■ **ZSP 28/2007:** Ak sa rozsudok alebo trestný rozkaz, ktorý sa podľa zákona má oznámiť, resp. doručiť obvinenému aj jeho obhajcovi, neoznámia, resp. nedoručia niektorému z nich, nezačne plynúť lehota na podanie opravného prostriedku, resp. odporu, lebo táto lehota začína plynúť až od toho oznámenia, resp. doručenia, ktoré bolo vykonané neskôr (§ 173 ods. 2 a § 309 ods. 2, § 354 ods. 2 a § 355 ods. 1 štvrtá veta TP).

Ak lehota nezačala plynúť, rozhodnutie nemôže nadobudnúť právoplatnosť uplynutím lehoty na podanie opravného prostriedku, resp. odporu [§ 183 ods. 1 písm. b), bod 1, § 184 ods. 1 písm. b), bod 2, § 356 písm. a) TP].

■ **ZSP 27/2017:** I. Trestný poriadok napriek priamemu zastúpeniu obvineného obhajcom v zmysle § 44 ods. 2 Trestného poriadku ustanovuje v § 173 ods. 1 a 2 povinnosť doručiť rozsudok ako obvinenému (obžalovanému), tak aj jeho obhajcovi. Túto povinnosť nemožno nahradiť napríklad žiadosťou adresovanou obhajcovi, aby rozsudok doručil obvinenému (obžalovanému).